

- норми права, що містяться в даному акті, спрямовані на узагальнене регулювання відносин, що носять особливо значимий для суспільства характер;
- як джерело закон панує над рештою формами вираження права;
- закон є базою для розробки та прийняття інших джерел права.

З усього цього можна вивести, що:

Закон – це особливе джерело права, що приймається за допомогою вищого органу держави, що володіє законодавчою владою, і покликаний вирішувати найбільш значущі проблеми країни.

При цьому і сам **закон має свої різновиди** – конституційний і регулярний. **Конституційний**, як правило, спрямований на створення і забезпечення функціонування базисних напрямів розвитку країни. **Регулярний** закон базується на положеннях конституційного і покликаний їх деталізувати.

Ефективне управління справами країни неможливо здійснювати тільки за допомогою законів. А тому правознавцями було розроблено цілий комплекс додаткових джерел – підзаконні нормативні акти. До них в порядку убуття сили дії відносять:

- укази Президента – залежно від типу правління носять або управлінський (для президентської республіки), або регуляторний характер (для парламентської);
- постанови Уряду – покликані вирішувати проблеми імплементації норм закону в реалії поточного моменту і забезпечувати швидке реагування на зміну ситуації в країні;
- інструкції та накази міністерств – носять той же характер, що і попередній тип, за одним винятком – область застосування стосується тільки лише повноважень міністерства або відомства;
- локальні нормативні акти – приймаються на виконання законних та підзаконних джерел права органами місцевого самоврядування широкого ряду: від суб'єктів федерації і до адміністрацій міст і сіл.

Варто відзначити, що всі підзаконні нормативні акти втрачають свою дію в тому випадку, якщо вони вступають у протиріччя з законом. Проте визнання недійсним може бути здійснено тільки спеціалізованим органом, яким в більшості країн є Конституційний суд.

Багато правознавців сперечаються щодо того, чи варто включати ці акти в «піраміду» законодавства. Але при активізації дипломатичної діяльності в багатьох сферах менеджменту країни не можна відкидати значення укладених міжнародних актів для законодавств держав, їх взяли. До такого роду виду відносять міжнародний договір, конвенцію, угоду, що мають як двосторонній, так і багатосторонній характер. При цьому всі вони, пройшовши процедуру ратифікації, включаються до законодавчої бази країни і отримують в більшості випадків статус вище закону.

Отже, види нормативно-правових актів дозволяють зрозуміти сутність побудови правової діяльності в країні і можливість використання цих джерел в юриспруденції. Протягом останнього року в кримінально-процесуальному законодавстві відбулося кілька знакових змін, зокрема, це можливість свідку користуватися адвокатською допомогою і ряд змін до КПК України, внесених у зв'язку з прийняттям нового закону «Про судоустрій та статус суддів».

Гангур Назарій Володимирович,
аспірант кафедри кримінального
процесу Львівський державний
університет внутрішніх справ

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ, СПРЯМОВАНІ НА ЗБИРАННЯ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО ПОРУШЕННЯ АВТОРСЬКОГО ПРАВА І СУМІЖНИХ ПРАВ

Збирання доказів у кримінальному судочинстві проводиться шляхом проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних, як то: **витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб речей, документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій та актів перевірок, проведення інших процесуальних дій (ст. 93 КПК України) [1].** Дамо їх характеристику з огляду на особливості кримінальних проваджень про порушення авторського права та суміжних прав.

Одержання речей, документів і відомостей від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб може розглядатися в якості самостійного способу збирання доказів лише у тих випадках, коли надання доказів здійснюється ними добровільно і за відсутності вимоги слідчого, прокурора про їх надання. Вказане правило не розповсюджується на речі, вилучені законом з обігу.

Речові докази, які отримані або вилучені слідчим, прокурором, оглядаються, фотографуються та докладно описуються в протоколі огляду (ч. 2 ст. 100 КПК України).

Даний спосіб збирання речових доказів стороною обвинувачення являє собою обов'язок слідчого, прокурора прийняти подані вказані речі. Він кореспондує праву підозрюваного, обвинуваченого, законного представника підозрюваного, обвинуваченого, захисника, потерпілого, представника та законного представника потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача, їх представників і законного представника цивільного позивача збирати і подавати докази (п. 8 ч. 3 і п. 2 ч. 4 ст. 42, ч. 5 ст. 44, ч. 4 ст. 46, п. 3 ч. 1 ст. 56, ч. 4 ст. 58, ст. 59, ч. 3 ст. 61, ч. 3 ст. 62, ч. 3 ст. 63 і ст. 64 КПК України).

За допомогою даного способу збирання доказів слідчим, прокурором також можуть бути отримані будь-які речі, які мають значення для кримінального провадження, за винятком речей, вилучених законом з обігу. Виходячи зі змісту ч. 2 ст. 100 КПК України, отримані ними речі підлягають огляду, фотографуванню та докладному опису в протоколі огляду. У ході огляду та фіксації отриманої стороною обвинувачення речі обов'язковому дотриманню підлягають норми ст. 104 і ч. 5 ст. 237 КПК України щодо порядку огляду речі, її вилучення та змісту протоколу огляду.

На нашу думку, до числа інших процесуальних дій, які є способом збирання доказів у кримінальних провадженнях про порушення авторських та суміжних прав, слід віднести: 1) затримання як на підставі ухвали слідчого судді, так і без такої ухвали (ст. ст. 191, 207 і 208 КПК України); 2) тимчасовий доступ до речей і документів (ст. ст. 159 - 166 КПК України).

У разі затримання особи на підставі ухвали слідчого судді або без такої ухвали уповноважена службова особа, слідчий, прокурор може здійснити її обшук з дотриманням правил, передбачених ч. 7 ст. 223 і ст. 236 КПК України (ч. 3 ст. 208 КПК України). Під час обшуку затриманої особи вилученню підлягають: 1) речі, які мають значення для кримінального провадження; 2) речі, вилучені законом з обігу. Як свідчить аналіз кримінальних проваджень про порушення авторських та суміжних прав такі речі були вилучені у 36% кримінальних проваджень.

У разі законного затримання особи без ухвали слідчого судді з підстав, передбачених ч. 2 ст. 207 КПК України, особою, що не є уповноваженою службовою особою, якій законом надано право здійснювати затримання. Така особа вправі тимчасово вилучити у затриманої особи будь-які речі, у тому числі речі, вилучені законом з обігу, проте зобов'язана одночасно із доставленням затриманої особи до слідчого, прокурора, іншої уповноваженої службової особи передати їй тимчасово вилучене майно. Факт передання тимчасово вилученого майна засвідчується протоколом (у порядку ч. 1 ст. 168 КПК України).

Сторони кримінального провадження мають право звернутися до слідчого судді під час досудового розслідування або суду під час судового провадження з клопотанням про **тимчасовий доступ до речей і документів** (глава 15 КПК України), у ході якого особою, у володінні якої знаходяться такі речі та документи, надається можливість ознайомитися з ними, зробити їх копії та в разі прийняття відповідного рішення слідчим суддею, судом вилучити їх (здійснити їх виїмку).

У ході тимчасового доступу до речей і документів сторона обвинувачення, відповідно до ч. ч. 1 і 2 ст. 159 КПК України, на підставі ухвали слідчого судді, суду одержує можливість ознайомитися з речами, які перебувають у володінні певної особи, та, у разі прийняття відповідного рішення слідчим суддею, судом, вилучити їх (здійснити їх виїмку).

Речі, вилучені стороною обвинувачення під час тимчасового доступу до речей і документів, фіксуються в описі. Згідно з ч. 3 ст. 165 КПК України, опис вилучених на виконання ухвали слідчого судді, суду речей залишається володільцю речей.

Однак слід зауважити, що опис містить лише перелік речей, які були вилучені на виконання ухвали слідчого судді, суду, але не відображає їх властивості та характеристики. Як слушно зазначає М.А. Погорецький, «речовим доказом стає не сам об'єкт речового походження (предмет, речовина тощо), а їх стан, властивості, які виражені в певній формі й пов'язані з обставинами злочину об'єктивними зв'язками, що дозволяє їх виявити процесуальними засобами й відобразити у протоколі огляду» [2, с. 24].

Отже, незалежно від способу збирання речових доказів, усі речі, які були вилучені або одержані, підлягають негайному огляду слідчим, прокурором (а у разі їх вилучення під час затримання - також уповноваженою службовою особою, якій законом надано право здійснювати затримання). Результати огляду вилучених або одержаних речей підлягають процесуальній фіксації слідчим, прокурором залежно від способу збирання речових доказів: 1) у разі вилучення під час проведення слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій - у протоколі відповідної слідчої (розшукової) або негласної слідчої (розшукової) дії; 2) у разі одержання внаслідок витребування від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб, отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових і фізичних осіб, одержання на території іноземної держави в результаті здійснення міжнародного співробітництва під час кримінального провадження, вилучення під час тимчасового доступу до речей і документів - у протоколі огляду як самостійному процесуальному акті; 3) у разі вилучення під

час затримання особи уповноваженою службовою особою, якій законом надано право здійснювати затримання, слідчим, прокурором - у протоколі затримання; 4) у разі вилучення під час законного затримання особи без ухвали слідчого судді особою, що не є уповноваженою службовою особою, якій законом надано право здійснювати затримання, - у протоколі передання тимчасово вилученого майна.

У вказаній категорії кримінальних проваджень до таких речових доказів слід віднести: примірники творів, документи, чорнові записи, примірники контрольних марок, обкладинок, голографічних елементів, обладнання для відтворення та тиражування примірників творів. До документів, які матимуть доказове значення слід віднести: акт перевірки; протокол про адміністративне правопорушення; протоколи огляду місця події, комп'ютера, встановлених на ньому програм, обладнання для тиражування, матриць, які використовувалися для тиражування примірників творів, примірників творів, обкладинок, контрольних марок, документів тощо; висновки фахівця, що здійснював дослідження; книга обліку доходів і витрат тощо; оригінали (копії) угод, накладних, товарних чеків, які підтверджують факт отримання авторського права на певний вид використання твору, придбання примірників творів, вилучених у порушника, гарантійні талони на придбані комп'ютери та ін.

Список використаних джерел:

1. Погорецький М. А. Докази у кримінальному процесі: проблемні питання [Електронний ресурс] / М. А. Погорецький // Часопис Нац. університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2011. – № 1 (3). – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2011/n1/11pmappp.pdf>.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку із прийняттям Кримінального процесуального кодексу України». – К. : Юрінком Інтер, 2012. – 376 с.

Гринь Карина Русланівна, курсант 2-го курсу факультету №1 Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: Філяніна Л.А., старший викладач кафедри теорії та історії держави і права Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

РЕФОРМИ УКРАЇНИ В СФЕРІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

Сьогодні диктує свої правила та умови проведення реформування місцевого самоврядування. Світові приклади сучасних моделей розбудови місцевого самоврядування надають можливості перейняти досвід європейських країн та уникнути помилок.

Україна прагне до вдосконалення місцевого самоврядування шляхом децентралізації влади шляхом: запровадження адміністративної реформи на регіональному, місцевому рівнях, впровадження державної регіональної політики на засадах; передачі владних повноважень центральними органами підпорядкованим їм органам; партнерських відносин між місцевими органами виконавчої влади та місцевого самоврядування; проведення публічної, прозорої політики місцевого і регіонального розвитку.

Проблеми і перспективи реформування місцевого самоврядування є предметом досліджень багатьох науковців, серед яких Ващенко К.О., Войтович Р.В., Ковбасюк Ю.В., Пасіков Д.О., Серьогін С.М, та інш.

Місцеве самоврядування сьогодні виступає важливим фактором демократизації суспільного життя, децентралізації управління та необхідною передумовою становлення громадянського суспільства, наближення влади до її джерела – народу. В Україні закладено конституційні засади місцевого самоврядування, ратифіковано Європейську хартію місцевого самоврядування, прийнято низку базових нормативно-правових актів, які регулюють діяльність органів місцевого самоврядування [1, 128].

Одним із найважливіших чинників розвитку системи української державності, фундаментальних засад конституційного ладу в Україні є саме місцеве самоврядування.

Відповідно до Європейської хартії місцевого самоврядування та національного законодавства самоврядування в Україні здійснюється на засадах: народовладдя; законності; гласності; колегіальності; поєднання місцевих і державних інтересів; виборності; правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності в межах повноважень, визначених цим та іншими законами; підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами їх органів та посадових осіб; державної підтримки та гарантії місцевого